

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 27. 11. 2013
COM(2013) 822 final

2013/0408 (COD)

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o procesných zárukách pre deti podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní

{SWD(2013) 480 final}

{SWD(2013) 481 final}

{SWD(2013) 492 final}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

1. Cieľom tohto návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady je zaviesť v Európskej únii spoločné minimálne normy týkajúce sa práv detí podozrivých alebo obvinených v rámci súdneho konania a detí, na ktoré sa vzťahuje konanie podľa rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV („konanie o európskom zatykači“).
2. Štokholmský program¹ kladie veľký dôraz na posilnenie práv jednotlivcov v trestnom konaní. Európska rada vyzvala v oddiele 2.4 Komisiu, aby predložila návrhy na postupné posilnenie práv obvinených a podozrivých osôb prostredníctvom spoločných minimálnych noriem týkajúcich sa práva na spravodlivé súdne konanie. Toto opatrenie je súčasťou Programu EÚ v oblasti práv dieťaťa, na ktorom sa podieľali Európsky parlament, Výbor regiónov, Hospodársky a sociálny výbor a Rada Európy, ako aj kľúčové zúčastnené strany, ako sú UNICEF, ombudsmani pre deti v členských štátoch a občianska spoločnosť².
3. Boli už prijaté tri opatrenia. V októbri 2010 bola prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní³, v máji 2012 smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ o práve na informácie v trestnom konaní⁴ a následne bola prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody⁵. Opatrenia týkajúce sa práva na predbežnú právnu pomoc pre podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody sú predložené ako balík v rámci súčasnej iniciatívy spolu so smernicou o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinu a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní.
4. V tomto návrhu smernice sa stanovujú osobitné minimálne pravidlá týkajúce sa práv podozrivých alebo obvinených detí v trestnom konaní. Posilňuje sa tak uplatňovanie charty, a najmä jej článkov 4, 6, 7, 24, 47 a 48, vychádzajúc z článkov 3, 5, 6 a 8 EDLP, tak ako ich vykladá Európsky súd pre ľudské práva, ktorý vo svojej judikatúre stanovuje štandardy osobitných záruk pre zraniteľné osoby, najmä deti. V tejto judikatúre sa okrem iného stanovuje, že spravodlivosť konania a právo na spravodlivé súdne konanie si vyžadujú, aby osoba bola schopná pochopiť minimálne podstatu konania, zúčastňovať sa konania, účinne vykonávať svoje práva a využiť ochranu súkromia. Podľa týchto podmienok by teda v tejto smernici malo byť výslovne stanovené posilnenie procesných záruk pre deti.
5. Tieto opatrenia by sa mali implementovať pri zohľadnení najlepších záujmov dieťaťa, ako je stanovené v článku 24 Charty základných práv.

¹ Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 1.

² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, 15.2.2011, KOM(2011) 60 v konečnom znení.

³ Smernica 2010/64/EÚ o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 26.10.2010, s. 1).

⁴ Smernica 2012/13/EÚ o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 1.6.2012, s. 1).

⁵ Smernica 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 1).

6. Podozrivé alebo obvinené deti sú uznané za podozrivé alebo obvinené deti a príslušné orgány konajúce v rámci trestného konania sa k nim pri každom kontakte správajú s rešpektom, dôstojne a profesionálne a volia osobný a nediskriminačný prístup. Takto by sa mala uľahčiť aj reintegrácia detí do spoločnosti po tom, ako boli konfrontované so systémom trestného súdnictva. Práva stanovené v tejto smernici sa vzťahujú nediskriminačným spôsobom na podozrivé alebo obvinené deti, a to aj pokiaľ ide o ich pobytový status.
7. Toto opatrenie sa predkladá spolu s Odporúčaním Komisie o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní a zraniteľné osoby, na ktoré sa vzťahuje konanie o európskom zatykači.
8. Návrh sa zakladá na článku 82 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).
9. Práva, ako právo na účinný prostriedok nápravy, na spravodlivé súdne konanie a právo na obhajobu, sú stanovené v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), v článkoch 47 a 48 a v článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach (ďalej len „EDLP“). Schopnosť účinne vykonávať tieto práva, ktorá do veľkej miery závisí od schopnosti podozrivej alebo obvinenej osoby porozumieť konaniu a plne sa na ňom zúčastňovať, môže byť obmedzená v dôsledku veku, nedostatočnej vyspelosti alebo zdravotného postihnutia. To znamená, že pre deti a zraniteľné dospelé osoby je potrebné prijať osobitné opatrenia na zaistenie toho, aby sa mohli účinne zúčastniť konania a uplatniť svoje právo na spravodlivé súdne konanie v takom istom rozsahu, ako iné podozrivé alebo obvinené osoby.⁶
10. V dôsledku absencie spoločnej definície zraniteľných dospelých osôb a vzhľadom na obavy v súvislosti so zásadou subsidiarity a proporcionality Komisia v súčasnej fáze nerozširuje pôsobnosť tejto smernice na zraniteľné dospelé osoby. Komisia namiesto toho prijme odporúčanie, v ktorom členské štáty vyzve k zavedeniu viacerých záruk pre zraniteľné osoby.

2. VÝSLEDKY KONZULTÁCIÍ SO ZAJAINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

11. Dňa 23. septembra 2011, 26. apríla 2012 a 11. decembra 2012 sa uskutočnili tri stretnutia s odborníkmi. Zástupcovia členských štátov a skupina odborníkov z Rady Európy, Medzinárodného združenia sudcov súdov pre mladistvých a veci rodiny, OSN, lekári a právnici ktorí sa špecializujú na prípady detí, diskutovali o opatreniach, ktoré by sa mohli prijať na úrovni EÚ s cieľom zvýšiť ochranu detí a zraniteľných dospelých v trestnom konaní.
12. Komisia vykonala posúdenie vplyvu s cieľom zdôvodniť svoj návrh. Správa o posúdení vplyvu: <http://ec.europa.eu/governance>.

3. PRÁVNE PRVKY NÁVRHU

Článok 1 – Predmet úpravy

13. Predmetom smernice je stanovenie minimálnych pravidiel týkajúcich sa práv podozrivých a obvinených detí v trestnom konaní a detí, na ktoré sa vzťahuje „konanie o európskom zatykači“.

⁶ Európsky súd pre ľudské práva sa pri posudzovaní potenciálneho porušenia článku 6 EDLP, pokiaľ ide o podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré môžu byť zraniteľnými osobami, sústreďuje najmä na otázku toho, či daná osoba bola alebo nebola schopná „účinne sa zúčastňovať“ na konaní pred súdom.

Článok 2 – Rozsah pôsobnosti

14. Smernica sa uplatňuje na deti, t. j. osoby, ktoré boli vo chvíli vzniku podozrenia alebo obvinenia zo spáchania trestného činu mladšie ako 18, do ukončenia konania.
15. Vnútroštátne pravidlá týkajúce sa veku trestnej zodpovednosti nebudú touto smernicou dotknuté. Je to vek, v ktorom sa dieťa stane trestne zodpovedné za svoje činy.
16. V určitých členských štátoch sa na deti, ktoré spáchali čin kvalifikovaný ako trestný čin, nevzťahuje trestné konanie podľa vnútroštátneho práva, ale vzťahujú sa na ne iné formy konania, ktoré môžu viesť k uloženiu určitých reštriktívnych opatrení (napríklad ochranných opatrení, výchovných opatrení). Takéto konania nepatria do pôsobnosti tejto smernice.

Článok 3 – Vymedzenie pojmu

17. V súlade s nástrojmi medzinárodného práva⁷ sa každá osoba mladšia ako 18 rokov pokladá za dieťa.

Článok 4 – Právo detí na informácie

18. Dieťa by malo byť bezodkladne informované o právach, ktoré má na základe tejto smernice navyše k právam stanoveným v článkoch 3 až 7 smernice 2012/13/EÚ s výnimkou menej závažných trestných činov, ako je stanovené v článku 2 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ.
19. Ak je dieťa pozbavené osobnej slobody, písomné poučenie o právach poskytnuté dieťaťu v súlade s článkom 6 smernice 2012/13/EÚ obsahuje aj odkaz na práva udelené v tejto smernici.
20. Táto smernica by sa mala implementovať v súlade s normami stanovenými v smernici 2010/64/EÚ o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní.

Článok 5 – Právo na to, aby nositeľ rodičovských práv a povinností bol informovaný

21. Táto smernica stanovuje ďalšie doplňujúce záruky týkajúce sa informovania nositeľa rodičovských práv a povinností alebo vhodnej dospeléj osoby s cieľom zohľadniť osobitné potreby detí, ak tým nie je dotknutý riadny priebeh trestného konania voči dotknutej osobe ani žiadne iné trestné konanie.
22. Pojem „nositeľ rodičovských práv a povinností“ znamená akúkoľvek osobu alebo inštitúciu, ktorá má rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu, v zmysle definície uvedenej v nariadení Rady (ES) 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností.
23. Úloha nositeľa rodičovských práv a povinností je dôležitá na zabezpečenie morálnej a psychologickkej podpory dieťaťa a jeho primeraného usmernenia. Nositeľ rodičovských práv a povinností je v pozícii, ktorá mu umožňuje zlepšiť ochranu práva podozrivého dieťaťa na obhajobu (napr. vybrať obhajcu alebo rozhodnúť o podaní opravného prostriedku). Okrem toho sú rodičia aj právne zodpovední a je možné voči nim uplatniť občianskoprávnou zodpovednosť za správanie dieťaťa.
24. Toto ustanovenie odráža medzinárodné pravidlá, ako sú Usmernenia Výboru ministrov Rady Európy o súdnictve zohľadňujúcom potreby detí, pekinské pravidlá a

⁷ Článok 1 Dohovoru OSN o právach dieťaťa.

všeobecný komentár č. 10 o právach detí v justičnom systéme pre mladistvých, ktorý bol vydaný v roku 2007 k Dohovoru OSN o právach dieťaťa.

25. Ak by informovanie nositeľa rodičovských práv a povinností bolo v rozpore s najlepšimi záujmami dieťaťa, toto právo by sa nemalo uplatňovať. Takýmto prípadom môže byť napríklad situácia, keď bol nositeľ rodičovských práv a povinností zapojený do páchania tej istej trestnej činnosti ako dieťa a existuje tu konflikt záujmov. V takomto prípade by mala byť informovaná a o prítomnosť požiadaná iná vhodná dospelá osoba. Pojem „iná vhodná dospelá osoba“ znamená príbuznú osobu alebo osobu (inú ako nositeľ rodičovských práv a povinností) so sociálnym vzťahom k dieťaťu, ktorá bude pravdepodobne komunikovať s orgánmi a umožní dieťaťu vykonávať jeho procesné práva.

Článok 6 – Právo na prístup k obhajcovi

26. Tento článok zabezpečuje deťom, ktoré sú podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní, povinný prístup k obhajcovi.
27. Článok 6 ods. 3 písm. c) EDLP a články 47 a 48 charty zaručujú právo osôb na prístup k obhajcovi. V smernici 2013/48/EÚ sú stanovené všeobecné pravidlá o takomto práve pre všetky podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní. Umožňuje však podozrivým alebo obvineným osobám vzdať sa práva na prístup k obhajcovi. V tejto smernici je ako dodatočná záruka stanovené, že deti sa tohto práva vzdať nemôžu.
28. Európsky súd pre ľudské práva opakovane zdôraznil význam pomoci deťom zo strany obhajcu od začiatku konania a počas výsluchu políciou, čím dal najavo, že vzdanie sa tohto práva môže pre deti predstavovať značné riziko. Dôležitosť prístupu detí k obhajcovi sa uznáva aj vo všetkých príslušných medzinárodných pravidlách, ako sú Usmernenia Výboru ministrov Rady Európy o súdnictve zohľadňujúcim potreby detí⁸, pekinské pravidlá⁹ a všeobecný komentár OSN č. 10 o právach detí v justičnom systéme pre mladistvých, ktorý bol vydaný v roku 2007¹⁰.
29. Vzhľadom na určité menej závažné trestné činy by však povinný prístup k obhajcovi bol neprimeraný. Týka sa to najmä menej závažných dopravných priestupkov, menej závažných priestupkov týkajúcich sa všeobecne záväzných nariadení obcí a menej závažných priestupkov voči verejnému poriadku, ktoré sa v niektorých členských štátoch pokladajú za trestné činy. V prípade takýchto trestných činov nemusia príslušné orgány, iné ako prokurátor alebo súd s právomocou v trestných veciach, zabezpečiť právo na povinný prístup k obhajcovi udelené na základe tejto smernice.

Článok 7 – Právo na individuálne posúdenie

30. Tento článok zabezpečuje, že dieťa má právo na individuálne posúdenie. Takéto individuálne posúdenie je potrebné na zistenie osobitných potrieb dieťaťa, pokiaľ ide o ochranu, výchovu, vzdelávanie a reintegráciu do spoločnosti, na určenie toho či a do akej miery dieťa potrebuje osobitné opatrenia počas trestného konania. Osobitné črty dieťaťa, jeho vospelosť a materiálne a sociálne pomery môžu byť značne odlišné.
31. Individuálne posúdenie by sa malo vykonávať vo vhodnej fáze konania a najneskôr pred obžalovaním. Malo by byť zaznamenané v súlade s vnútroštátnym právom.

⁸ Body 37 (až 43).

⁹ Bod 15.1.

¹⁰ Bod 49.

32. Bez toho, aby bol dotknutý článok 8 smernice 2011/36/EÚ, pri vykonávaní individuálneho posúdenia by sa mala osobitná pozornosť venovať deťom zapojeným do trestnej činnosti, ktorú boli donútené páchať ako obeť obchodovania s ľuďmi.
33. Rozsah a stupeň podrobnosti takéhoto posúdenia môžu byť upravené v závislosti od závažnosti trestného činu a uloženého trestu, ak je dieťa uznané za vinné zo spáchania údajného trestného činu. Napríklad v prípade závažného trestného činu, ako je lúpež alebo vražda, môže byť odôvodnené vykonanie podrobnejšieho posúdenia.
34. Individuálne posúdenie by sa v rámci trestného konania malo aktualizovať, pričom sa môžu použiť individuálne posúdenia týkajúce sa dieťaťa, ktoré boli vykonané predtým, ak sú aktualizované.
35. Členské štáty sa môžu odchýliť od tejto povinnosti, ak vzhľadom na okolnosti prípadu a na to, či dieťa bolo už predtým predmetom záujmu orgánov členského štátu v rámci trestného konania, nie je vykonanie individuálneho posúdenia primerané. V takýchto prípadoch by mal byť orgán pre ochranu alebo blaho detí informovaný o tom, že sa nevykonáva individuálne posúdenie.

Článok 8 – Právo na lekársku prehliadku

36. V medzinárodných právnych nástrojoch, ako je všeobecná poznámka č. 10 o právach detí v justičnom systéme pre mladistvých, ktorá bola vydaná v roku 2007 k Dohovoru OSN o právach dieťaťa, sa odporúča prístup k lekárskej prehliadke vykonávanej lekárom a k primeranej zdravotnej starostlivosti, keď je dieťa pozbavené osobnej slobody. Deti sú vzhľadom na ich mladý vek a fyzickú a duševnú nevypelanosť vystavené vyššiemu riziku zlého zaobchádzania a zdravotných problémov než iné podozrivé a obvinené osoby. Často nemusia byť ani schopné riadne opísať svoje zdravotné problémy. Je potrebná osobitná starostlivosť, aby sa zabezpečila nedotknuteľnosť ich osoby, najmä v prípade, že sú pozbavené osobnej slobody.
37. Ak je dieťa pozbavené osobnej slobody, malo by mať právo na lekársku prehliadku na žiadosť nositeľa rodičovských práv a povinností, vhodnej dospeléj osoby alebo obhajcu dieťaťa. Takúto lekársku prehliadku by mal vykonať lekár.
38. V prípade predĺženia pozbavenia osobnej slobody alebo opatrení prijatých voči dieťaťu sa môže lekárska prehliadka aj zopakovať.
39. Ak lekárska prehliadka dieťaťa vedie k záveru, že plánované opatrenia v rámci trestného konania proti dieťaťu (napr. výsluch dieťaťa, väzba) sú nezlučiteľné s všeobecným duševným a fyzickým stavom dieťaťa, príslušné orgány by mali prijať vhodné opatrenia v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi (napr. odloženie výsluchu, lekárske ošetrenie dieťaťa). Je potrebné riadne zohľadniť najlepšie záujmy dieťaťa.

Článok 9 – Výsluch detí

40. Výsluch detí je potenciálne riskantnou situáciou, pri ktorej ich procesné práva a dôstojnosť nemusia byť vždy rešpektované a ich zraniteľnosť nemusí byť riadne zohľadnená.
41. Aby sa zabezpečila dostatočná ochrana detí, ktoré nie sú vždy schopné pochopiť obsah výsluchov, ktoré sa s nimi vedú, vrátane akýchkoľvek výsluchov polície, rozhovory s nimi by mali byť audiovizuálne zaznamenávané. Nebolo by však primerané požadovať, aby príslušné orgány zabezpečili audiovizuálny záznam vo

všetkých prípadoch. Je potrebné riadne zohľadniť komplexnosť prípadu, závažnosť údajného trestného činu a potenciálne sankcie, ktoré môžu byť uložené. Ak je však dieťa pozbavené osobnej slobody, výsluch by sa mal takto zaznamenávať vždy.

42. Takéto záznamy smú byť prístupné iba justičným orgánom a stranám konania, aby bol zabezpečený ich obsah a kontext. Je potrebné zabrániť akémukoľvek šíreniu týchto záznamov. Dĺžka, štýl a tempo výsluchov by mali byť prispôsobené veku a vyspelosti dieťaťa, ktoré sa podrobuje výsluchu.

Článok 10 – Právo na slobodu

43. Právo na slobodu a bezpečnosť osoby je zakotvená v článku 5 ods. 1 EDEP a v článku 6 charty.
44. V súlade s medzinárodnými pravidlami, ako je článok 37 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, bod 79 všeobecného komentára OSN č. 10 o právach detí v justičnom systéme pre mladistvých, ktorý bol vydaný v roku 2007, a Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy¹¹, by každé pozbavenie osobnej slobody dieťaťa malo byť krajným opatrením a malo by mať čo najkratšie primerané trvanie¹².
45. Pri zohľadnení týchto medzinárodných noriem sa v tejto smernici stanovujú minimálne pravidlá týkajúce sa pozbavenia osobnej slobody. Tým nie je dotknuté dodržiavanie týchto medzinárodných noriem zo strany členských štátov, pokiaľ ide o pozbavenie osobnej slobody a najmä oddelenie detí od dospelých a prístup k výchovným opatreniam po odsúdení.

Článok 11 – Alternatívne opatrenia

46. Aby sa predišlo pozbaveniu osobnej slobody detí, príslušné orgány by mali prijať všetky opatrenia alternatívne vo vzťahu k pozbaveniu osobnej slobody, kedykoľvek je takýto postup v najlepšom záujme dieťaťa. Takéto opatrenia by mali zahŕňať napríklad povinnosť hlásiť sa príslušným orgánom, obmedzenie kontaktu so špecifickými osobami alebo účasť na terapeutickej liečbe alebo výchovných opatreniach¹³.

Článok 12 – Právo na osobitné zaobchádzanie v prípade pozbavenia osobnej slobody

47. V určitých prípadoch môže byť pozbavenie osobnej slobody potrebné, napríklad aby sa predišlo riziku manipulácie s dôkazmi, ovplyvňovania svedkov, riziku kolúzie alebo úteku apod. V takých prípadoch by sa osobitná pozornosť mala venovať spôsobu zaobchádzania s deťmi pozbavenými osobnej slobody.
48. Vzhľadom na zraniteľnosť detí pozbavených osobnej slobody, význam rodinných vzťahov a podporu reintegrácie do spoločnosti by príslušné orgány mali rešpektovať práva dieťaťa, tak ako sú stanovené v medzinárodných a európskych nástrojoch, a aktívne podporovať dodržiavanie týchto práv. Okrem ďalších práv by deti mali mať najmä právo na:

¹¹ Odporúčanie Výboru ministrov (2008), 11, o európskych pravidlách týkajúcich sa mladistvých páchatel'ov, bod 59.1; Usmernenia Výboru ministrov Rady Európy o súdnictve zohľadňujúcom potreby detí, bod 19.

¹² Pozri zelenú knihu – „Posilnenie vzájomnej dôvery v európskom justičnom priestore“, kapitolu 5 o deťoch, KOM(2011) 327 v konečnom znení, 14.6.2011.

¹³ Pozri článok 8 10 rámcového rozhodnutia Rady 2009/829/SVV z 23. októbra 2009 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozhodnutia o opatreniach dohľadu ako alternatívne väzby medzi členskými štátmi Európskej únie (Ú. v. EÚ L 294, 11.11.2009, s. 20).

- a) udržiavanie pravidelného a zmysluplného kontaktu s rodičmi, rodinou a priateľmi. Obmedzenia tohto práva by nemali byť nikdy použité ako trest;
 - b) zodpovedajúcu výchovu, usmernenie a vzdelávanie,
 - c) zdravotnú starostlivosť.
49. V súlade s medzinárodnými normami¹⁴ by deti mali byť umiestnené oddelene od dospelých osôb, aby sa zohľadnili ich potreby a ich zraniteľnosť. Ak dieťa pozbavené osobnej slobody dosiahne vek 18 rokov, táto osoba by mala mať možnosť zostať umiestnená oddelene počas pozbavenia osobnej slobody. Na tento účel by sa mali zohľadniť individuálne okolnosti prípadu. Opatrenia, s ktorými sa počíta v smernici, si však nevyžadujú vytvorenie oddeleného zariadenia na výkon väzby alebo zariadenia na výkon trestu odňatia slobody pre deti.

Článok 13 – Včasné a starostlivé riešenie prípadov

50. Pri konaniach, ktoré sa vzťahujú na deti, by sa mala uplatniť zásada naliehavosti s cieľom rýchlo reagovať a chrániť najlepšie záujmy dieťaťa. Súdby by mali byť zvlášť obozretné, aby sa predišlo akýmkoľvek rizikám negatívnych dôsledkov pre rodinu a sociálne vzťahy dieťaťa.

Článok 14 – Právo na ochranu súkromia

51. Požiadavka chrániť súkromie detí podozrivých alebo obvinených v trestnom konaní vyplýva z medzinárodných noriem¹⁵. Účasť na trestnom konaní stigmatizuje dotknutých jednotlivcov a najmä pre deti môže mať škodlivý dosah na ich možnosti reintegrácie do spoločnosti a ich budúci profesijný a sociálny život. Ochrana súkromia detí, na ktoré sa vzťahuje trestné konanie, je dôležitou zložkou rehabilitácie mladistvých.
52. Deti by mali byť súdené s vylúčením verejnosti. Vo výnimočných prípadoch môže súd po tom, ako riadne zohľadnil najlepšie záujmy dieťaťa, rozhodnúť, že prerokovanie veci bude verejné.
53. Pokiaľ ide o najlepšie záujmy dieťaťa a rodiny, orgány by mali predísť verejnému šíreniu informácií (ako je napr. meno a podobizeň dieťaťa a členov rodiny), ktoré by mohli viesť k ich identifikácii.

Článok 15 – Právo nositeľa rodičovských práv a povinností na prístup na súdne prerokovanie veci

54. Aby sa zabezpečila riadna pomoc a podpora pre dieťa počas súdneho prerokovania veci, mal by byť prítomný nositeľ rodičovských práv a povinností alebo iná vhodná dospelá osoba podľa článku 5.

Článok 16 – Právo detí osobne sa zúčastniť na konaní pred súdom, ktorého cieľom je posúdiť otázku ich viny

55. Ak deti nie sú prítomné na konaní pred súdom, ich právo na obhajobu je ohrozené. Obvinené osoby v takom prípade nie sú schopné poskytnúť súdu svoju verziu faktov, ani náležite poskytnúť dôkazy. Preto môžu byť uznané za vinné bez toho, aby predtým mali možnosť vyvrátiť dôvody pre takéto odsúdenie.

¹⁴ Článok 37 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, článok 13.4 pekinských pravidiel, oddiel IV.A.6.20
Usmernení Výboru ministrov Rady Európy o súdnictve zohľadňujúcom potreby detí.

¹⁵ Usmernenia Výboru ministrov Rady Európy o súdnictve zohľadňujúcom potreby detí, oddiel IV.A.2.6.

56. Právo byť prítomný na konaní pred súdom alebo možnosť vzdať sa tohto práva po tom, ako bola osoba o ňom informovaná, sú pre výkon práva na obhajobu nepostrádateľné.
57. V článku 16 sa stanovuje, že členské štáty musia zabezpečiť, aby sa právo byť prítomný uplatňovalo na akékoľvek konanie pred súdom, v rámci ktorého sa posudzuje otázka viny obvinenej osoby (rozhodnutie o odsúdení, rozhodnutie o oslobodení) v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Prítomnosť dieťaťa v tejto fáze trestného konania je zvlášť dôležitá vzhľadom na následky, ktoré táto fáza konania môže mať.

Článok 17 – Konanie o európskom zatykači

58. Táto smernica sa uplatňuje na deti, na ktoré sa vzťahuje konanie podľa rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV, od chvíle ich zatknutia vo vykonávajúcom štáte. Zdokonalenie systému európskeho zatykača je hlavnou podstatou tretej správy Komisie o vykonávaní rámcového rozhodnutia Rady o európskom zatykači¹⁶.
59. Príslušné orgány vo vykonávajúcom členskom štáte uplatnia práva stanovené v tejto smernici. Podporí sa tak vzájomná dôvera a vzájomné uznávanie prostredníctvom stanovenia úrovne ochrany detí vo vydávajúcom členskom štáte ako minimálnej úrovne ochrany detí vo vykonávajúcom členskom štáte.
60. Nespôsobia sa tým prietahy v konaní o európskom zatykači, pretože tento článok sa nedotýka lehôt stanovených v rámcovom rozhodnutí.
61. Vzhľadom na najlepšie záujmy dieťaťa a v súlade s medzinárodnými pravidlami o tom, že akékoľvek pozbavenie osobnej slobody detí je krajným opatrením a malo by mať čo najkratšie primerané trvanie (pozri vyššie, článok 10), príslušné orgány prijímú všetky opatrenia na obmedzenie trvania pozbavenia osobnej slobody detí, na ktoré sa vzťahuje takýto európsky zatykač.

Článok 18 – Právo na právnu pomoc

62. Hoci táto smernica nemá za úlohu upravovať otázku právnej pomoci, vyžaduje s v nej od členských štátov, aby zabezpečili, že ich vnútroštátne režimy právnej pomoci budú zaručovať účinný výkon práva na prístup k obhajcovi.
63. Právo podozrivých a obvinených detí na predbežnú právnu pomoc, keď sú pozbavené osobnej slobody alebo keď sa na ne vzťahuje konanie o európskom zatykači, bude predmetom [návrhu] smernice o práve na predbežnú právnu pomoc pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, a pre osoby vyžiadané v konaní o európskom zatykači a v [návrhu] odporúčania Komisie o práve podozrivých alebo obvinených osôb na právnu pomoc v trestnom konaní. V uvedenom odporúčaní sa v rámci „preskúmania majetkových pomerov“ a „preskúmania skutkovej podstaty“ osobitne rieši situácia detí¹⁷.

Článok 19 – Odborná príprava

64. Justičné orgány, orgány presadzovania práva a zamestnanci zariadení na výkon trestu odňatia slobody, ktorí sa zaoberajú prípadmi týkajúcimi sa detí, by mali poznať osobitné potreby detí rôznych vekových skupín a mali by zabezpečiť, aby bolo konanie prispôbené deťom. Na tento účel potrebujú vhodnú odbornú prípravu o

¹⁶ Správa Komisie o vykonávaní rámcového rozhodnutia Rady z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi od roku 2007 – KOM(2011) 175, 11.4.2011.

¹⁷ Pozri body 6 a 12.

zákonných právach detí a potrebách detí rôznych vekových skupín, o vývoji dieťaťa a detskej psychológii, pedagogických schopnostiach, komunikácii s deťmi v každom veku a štádiu ich vývoja a o deťoch v situáciách mimoriadnej zraniteľnosti.¹⁸ Takisto obhajcovia, ktorí sa špecializujú na prípady týkajúce sa detí, by mali prejsť takouto odbornou prípravou.

65. Osoby, ktoré deťom poskytujú pomoc alebo služby restoratívnej justície by takisto mali dosahovať patričnú úroveň odbornej pripravenosti, aby sa zabezpečilo, že k deťom sa pristupuje s rešpektom, nestranne a profesionálne.

Článok 20 – Zber údajov

66. Je potrebné, aby členské štáty zbierali údaje týkajúce sa výkonu práv stanovených v tejto smernici na účely monitorovania a hodnotenia jej účinnosti a efektívnosti. Relevantné údaje zahŕňajú údaje zaznamenané justičnými orgánmi a orgánmi presadzovania práva a, pokiaľ je to možné, administratívne údaje zhromaždené orgánmi zdravotnej a sociálnej starostlivosti.

Článok 21 – Náklady

67. Náklady vyplývajúce z uplatňovania tejto smernice v súvislosti s posudzovaním dieťaťa, lekárskou prehliadkou a audiovizuálnym zaznamenávaním by mali znášať členské štáty, a to aj v prípade odsúdenia podozrivého alebo obvineného dieťaťa.

Článok 22 – Doložka zákazu zníženia úrovne ochrany

68. Účelom tohto článku je zabezpečiť, aby stanovenie spoločných minimálnych noriem v súlade s touto smernicou nemalo v niektorých členských štátoch za následok zníženie noriem, a aby sa zachovali normy stanovené v charte a v EDLP. Keďže v tejto smernici sú stanovené minimálne pravidlá, členské štáty môžu prijať normy prísnejšie, než aké sa v tejto smernici požadujú.

Článok 20 – Transpozícia

69. Členské štáty musia implementovať smernicu [24 mesiacov po jej uverejnení] a do toho istého dátumu predložiť Komisii znenie ustanovení, ktorými ju transponujú do svojich vnútroštátnych právnych predpisov.
70. Členské štáty by mali oznámiť svoje transpozičné opatrenia s jedným alebo viacerými dokumentmi vysvetľujúcimi vzťah medzi zložkami smernice a zodpovedajúcimi časťami vnútroštátnych transpozičných nástrojov.

Článok 24 – Nadobudnutie účinnosti

71. V tomto článku sa ustanovuje, že smernica nadobudne účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

4. ZÁSADA SUBSIDIARITY

72. Cieľ návrhu nemožno v dostatočnej miere dosiahnuť iba na úrovni členských štátov, keďže cieľom tohto návrhu je podporiť vzájomnú dôveru medzi nimi, a preto je dôležité dohodnúť sa na spoločných minimálnych normách o procesných zárukách pre deti podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní v Európskej únii. Podrobnejšie informácie o potrebe opatrenia na úrovni EÚ a vysvetlenie, prečo je prijatie

¹⁸ Vyplýva to aj z medzinárodných noriem, ako je článok 40 ods. 1 a 3 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, Usmernení Výboru ministrov Rady Európy o súdnictve zohľadňujúcom potreby detí, bod 63.

osobitných záruk pre deti konfrontované s trestným konaním na úrovni EÚ lepšie, sú uvedené v posúdení vplyvu, ktoré je priložené k návrhu smernice.

5. ZÁSADA PROPORCIONALITY

73. Návrh je v súlade so zásadou proporcionality, pretože neprekračuje minimum nevyhnutné na dosiahnutie uvedeného cieľa na európskej úrovni, ani rámec nevyhnutný na tento účel. V návrhu nie sú zahrnuté opatrenia zamerané na dosiahnutie väčšej harmonizácie noriem, ako je otázka veku trestnej zodpovednosti, zriadenia súdov pre mladistvých, pravidiel o odchýlkach od systémov súdnictva, ktoré by mali za následok značné zmeny systémov trestného súdnictva v členských štátoch. Na účely proporcionality opatrenia EÚ sa teda v smernici nenavrhuje komplexný súbor pravidiel pre deti v trestnom konaní. Stanovujú sa tu len minimálne pravidlá, ktoré sa pokladajú za nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, ktorým je zavedenie účinnej úrovne ochrany detí a zlepšenie vzájomnej dôvery a justičnej spolupráce.

6. VPLYV NA ROZPOČET

74. Tento návrh nemá žiadny vplyv na rozpočet EÚ.

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY**o procesných zárukách pre deti podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní**

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 82 ods. 2 písm. b),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru¹⁹,

so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov²⁰,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) Účelom tejto smernice je zaviesť procesné záruky na zaistenie toho, aby deti podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní boli schopné pochopiť toto konanie a porozumieť mu, aby sa takýmto deťom umožnilo uplatniť ich právo na spravodlivé súdne konanie a aby sa predišlo opätovnému páchaniu trestných činov zo strany detí a posilnila sa ich sociálna integrácia.
- (2) Táto smernica by zavedením minimálnych pravidiel ochrany procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb mala posilniť dôveru členských štátov v systémy trestného súdnictva iných členských štátov, čím môže pomôcť zlepšiť vzájomné uznávanie rozhodnutí v trestných veciach. Tieto spoločné minimálne pravidlá by mali tiež odstrániť prekážky voľného pohybu občanov na území členských štátov.
- (3) Hoci sú členské štáty stranami Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a Dohovoru OSN o právach dieťaťa, skúsenosť dokazuje, že táto skutočnosť sama o sebe nezabezpečuje vždy dostatočný stupeň dôvery v systémy trestného súdnictva iných členských štátov.
- (4) Štokholmský program²¹ je do značnej miery zameraný na posilnenie práv jednotlivcov v trestnom konaní. Európska rada vyzvala v oddiele 2.4 Komisiu, aby predložila návrhy na postupné²² posilnenie práv obvinených a podozrivých osôb.
- (5) Do dnešného dňa boli prijaté tri opatrenia, a to smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ²³, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ²⁴ a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ²⁵.

¹⁹ Ú. v. EÚ C , , s. .

²⁰ Ú. v. EÚ C , , s. .

²¹ Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 1.

²² Ú. v. EÚ C 291, 4.12.2009, s. 1.

²³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 26.10.2010, s. 1).

- (6) Táto smernica podporuje práva dieťaťa pri zohľadnení Usmernení Rady Európy o súdnictve zohľadňujúcom potreby detí.
- (7) Deťom, ktoré sú podozrivé alebo obvinené v trestných veciach, by mala byť venovaná osobitná pozornosť, aby sa zachovala možnosť ich rozvoja a reintegrácie do spoločnosti.
- (8) Táto smernica by sa mala uplatňovať na deti, teda osoby, ktoré boli v čase, keď vzniklo podozrenie alebo došlo k ich obvineniu zo spáchania trestného činu, mladšie ako 18 rokov, bez ohľadu na ich vek počas trestného konania do prijatia konečného rozsudku.
- (9) Táto smernica by sa mala uplatňovať aj pokiaľ ide o trestné činy, ktoré tá istá podozrivá alebo obvinená osoba spáchala po dosiahnutí veku 18 rokov a ktoré sú vyšetrované a stíhané spoločne, pretože sú neoddeliteľne spojené s trestnými činmi, v prípade ktorých sa trestné konanie proti takejto osobe začalo viesť predtým, než dosiahla vek 18 rokov.
- (10) Ak je osoba v čase, keď sa stane podozrivou alebo obvinenou osobou v trestnom konaní, staršia ako 18 rokov, členským štátom sa doporučuje uplatniť procesné záruky uvedené v tejto smernici, pokiaľ táto osoba nedosiahne vek 21 rokov.
- (11) Členské štáty by mali určiť vek detí na základe vyhlásení dieťaťa, overenia ich občianskeho stavu, rešerše dokumentov, iných dôkazov, a ak takéto dôkazy nie sú k dispozícii alebo nie sú jednoznačné, na základe lekárskej prehliadky.
- (12) Táto smernica by sa mala implementovať pri zohľadnení ustanovení smernice 2012/13/EÚ a smernice 2013/48/EÚ. Informácie týkajúce sa menej závažných trestných činov by sa mali poskytovať za tých istých podmienok, aké sú stanovené v článku 2 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ. V tejto smernici sú však stanovené ďalšie doplňujúce záruky týkajúce sa informácií, ktoré sa majú poskytnúť nositeľovi rodičovských práv a povinností, a povinného prístupu k obhajcovi s cieľom zohľadniť osobitné potreby detí.
- (13) Ak je dieťa pozbavené osobnej slobody, poučenie o právach poskytnuté dieťaťu podľa článku 4 smernice 2012/13/EÚ by malo zahŕňať jasné informácie o právach, ktoré dieťa má na základe tejto smernice.
- (14) Pojem „nositeľ rodičovských práv a povinností“ označuje každú osobu, ktorá má rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu, ako je definované v nariadení Rady (ES) 2201/2003²⁶. Rodičovské práva a povinnosti sú všetky práva a povinnosti týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky, vrátane opatrovníckych práv a práva styku s dieťaťom.
- (15) Deti by mali mať právo, aby nositelia rodičovských práv a povinností boli ústne alebo písomne informovaní o uplatniteľných procesných právach. Tieto informácie sa

²⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 1.6.2012, s. 1).

²⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 1).

²⁶ Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (Ú. v. EÚ L 338, 23.12.2003, s. 1).

poskytnú bezodkladne a v takom rozsahu, aký je potrebný na zaručenie spravodlivého konania a na účinné uplatnenie práva dieťaťa na obhajobu. Ak by informovanie nositeľa rodičovských práv a povinností o týchto právach bolo v rozpore s najlepšimi záujmami dieťaťa, mala by byť informovaná iná dospelá osoba.

- (16) Deti by nemali mať možnosť vzdať sa svojho práva na obhajcu, pretože nie sú schopné v plnej miere pochopiť trestné konanie a porozumieť mu. Preto by prítomnosť alebo pomoc obhajcu mala byť v prípade detí povinná.
- (17) V prípade relatívne menej závažných trestných činov má v niektorých členských štátoch právomoc ukladať tresty iné, ako je pozbavenie osobnej slobody, iný orgán ako prokurátor a súd s právomocou v trestných veciach. Môže ísť napríklad o dopravné priestupky páchané vo veľkom rozsahu, ktoré mohli byť uložené pri cestnej kontrole. V takýchto situáciách by bolo neprimerané požadovať, aby príslušné orgány zaručili povinný prístup k obhajcovi. Ak právo členského štátu ustanovuje uloženie trestu v súvislosti s menej závažnými trestnými činmi takýmto orgánom a existuje buď právo na opravný prostriedok alebo iná možnosť ako túto vec postúpiť súdu s právomocou v trestných veciach, potom by sa právo na povinný prístup k obhajcovi malo vzťahovať iba na konania o tomto opravnom prostriedku alebo v súvislosti s takýmto postúpením súdu. V niektorých členských štátoch môžu konania vzťahujúce sa na deti viesť prokurátori, ktorí môžu ukladať tresty. V takých konaniach by mali mať deti povinný prístup k obhajcovi.
- (18) V niektorých členských štátoch sa za trestné činy považujú niektoré menej závažné priestupky, najmä menej závažné dopravné priestupky, menej závažné priestupky týkajúce sa všeobecne záväzných nariadení obcí a menej závažné priestupky voči verejnému poriadku. V prípade týchto menej závažných trestných činov by bolo neprimerané požadovať, aby príslušné orgány zaručili povinný prístup k obhajcovi. Ak právo členského štátu stanovuje, že pozbavenie osobnej slobody nemožno použiť ako trest v prípade menej závažných trestných činov, právo na povinný prístup k obhajcovi by sa teda malo uplatniť len pri konaniach na súde s právomocou v trestných veciach.
- (19) Deti podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní by mali mať právo na individuálne posúdenie na účely zistenia ich osobitných potrieb týkajúcich sa ochrany, výchovy, vzdelávania a sociálnej integrácie, ďalej na určenie toho, či a v akom rozsahu by bolo potrebné prijať osobitné opatrenia počas trestného konania a na určenie rozsahu ich trestnej zodpovednosti a primeranosti trestu alebo výchovného opatrenia pre nich.
- (20) Aby sa zabezpečila nedotknuteľnosť dieťaťa, ktoré bolo zatknuté alebo zadržané, malo by mať dieťa prístup k lekárskej prehliadke. Lekársku prehliadku by mal vykonať lekár.
- (21) Aby sa zabezpečila dostatočná ochrana detí, ktoré nie sú vždy schopné pochopiť obsah výsluchov, ktoré sa s nimi vedú, a aby sa predišlo možnému spochybneniu obsahu výsluchu a tým jeho zbytočnému opakovaniu, výsluch detí by sa mal audiovizuálne zaznamenávať. Netýka sa to výsluchu potrebného na zistenie totožnosti dieťaťa.
- (22) Bolo by však neprimerané požadovať, aby príslušné orgány zabezpečili audiovizuálny záznam za každých okolností. Je potrebné riadne zohľadniť komplexnosť prípadu, závažnosť údajného trestného činu a potenciálny trest, ktorý môže byť uložený. Ak je dieťa pozbavené osobnej slobody pred odsúdením, každý výsluch dieťaťa by sa mal audiovizuálne zaznamenávať.

- (23) K takýmto audiovizuálnym záznamom majú prístup iba justičné orgány a strany konania. Okrem toho by sa výsluch detí mal vykonávať spôsobom, ktorý zohľadňuje ich vek a úroveň vyspelosti.
- (24) Pri rozhodovaní o otázke právnej pomoci by sa členské štáty mali zamerať na zavedenie pravidiel, ktoré deťom zaručujú účinné vykonávanie práva na prístup k obhajcovi.
- (25) Pokiaľ ide o pozbavenie osobnej slobody, deti sa nachádzajú v osobitne zraniteľnej pozícii. Osobitné úsilie by sa malo vynaložiť na to, aby sa zabránilo pozbaveniu osobnej slobody detí vzhľadom na súvisiace riziká pre ich fyzický, duševný a sociálny vývoj. Príslušné orgány by mali zvážiť prijatie alternatívnych opatrení a zaviesť takéto opatrenia kedykoľvek to bude v najlepšom záujme dieťaťa. Medzi takéto opatrenia môže patriť povinnosť hlásiť sa príslušnému orgánu, obmedzenie kontaktu s určitými osobami, požiadavka podrobenia sa terapeutickému liečbe alebo liečbe závislosti a účasť na výchovných opatreniach.
- (26) Ak sú deti pozbavené osobnej slobody, mali by sa na ne vzťahovať osobitné ochranné opatrenia. Mali by byť najmä umiestnené oddelene od dospelých osôb, pokiaľ sa nedospeje k záveru, že to nie je v najlepšom záujme dieťaťa, a to v súlade s článkom 37 písm. c) Dohovoru OSN o právach dieťaťa. Ak dieťa pozbavené osobnej slobody dosiahne vek 18 rokov, mala by existovať možnosť, aby v odôvodnených prípadoch takáto osoba zostala umiestnená oddelene počas pozbavenia osobnej slobody pri zohľadnení individuálnych okolností prípadu. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať spôsobu zaobchádzania s deťmi pozbavenými osobnej slobody vzhľadom na ich prirodzenú zraniteľnosť. Deti by mali mať prístup k vzdelávacím zariadeniam podľa ich potrieb.
- (27) Pracovníci, ktorí sú v priamom kontakte s deťmi, by mali zohľadniť najmä potreby detí rôznych vekových skupín a mali by zabezpečiť, aby konanie bolo prispôsobené deťom. Na tento účel by mali absolvovať osobitnú odbornú prípravu, pokiaľ ide o zaobchádzanie s deťmi.
- (28) Deti by mali byť súdené s vylúčením verejnosti, aby sa chránilo ich súkromie a uľahčila sa ich reintegrácia do spoločnosti. Vo výnimočných prípadoch môže súd po tom, ako riadne zohľadnil najlepšie záujmy dieťaťa, rozhodnúť, že prerokovanie veci by malo byť verejné.
- (29) Aby sa zabezpečila riadna pomoc a podpora pre deti, mali by mať nositeľ rodičovských práv a povinností alebo iná vhodná dospelá osoba prístup na súdne prerokovanie vecí, ktoré sa vzťahuje na podozrivé alebo obvinené dieťa.
- (30) Právo obvinenej osoby osobne sa zúčastniť na konaní pred súdom vychádza z práva na spravodlivé súdne konanie ustanoveného v článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako ho vykladá Európsky súd pre ľudské práva.
- (31) Práva stanovené v tejto smernici by sa mali uplatňovať na deti, na ktoré sa vzťahuje konanie o európskom zatykači, od chvíle ich zatknutia vo vykonávajúcim členskom štáte.
- (32) Každé individuálne posúdenie, lekárska prehliadka a audiovizuálny záznam stanovené v tejto smernici by mali byť pre dieťa bezplatné.
- (33) Je potrebné, aby členské štáty zbierali údaje týkajúce sa uplatňovania práv stanovených v tejto smernici na účely monitorovania a hodnotenia účinnosti tejto smernice. Relevantné údaje zahŕňajú údaje zaznamenané justičnými orgánmi a

orgánmi presadzovania práva a, pokiaľ je to možné, administratívne údaje zhromaždené orgánmi zdravotnej a sociálnej starostlivosti a týkajú sa práv stanovených v tejto smernici, najmä v súvislosti s počtom detí, ktoré mali prístup k obhajcovi, počtom vykonaných individuálnych posúdení, počtom audiovizuálne zaznamenaných výsluchov a počtom detí pozbavených osobnej slobody.

- (34) Táto smernica podporuje základné práva a zásady, ako sú uznané v Charte základných práv Európskej únie a Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, vrátane zákazu mučenia a neľudského a ponižujúceho zaobchádzania, práva na slobodu a bezpečnosť, rešpektovania súkromného a rodinného života, práva na nedotknuteľnosť osoby, práv dieťaťa, integrácie zdravotne postihnutých osôb, práva na účinný právny prostriedok nápravy a spravodlivé súdne konanie, prezumpcie neviny a práva na obhajobu. Táto smernica by sa mala vykonávať v súlade s týmito právami a zásadami.
- (35) Touto smernicou sa stanovujú minimálne pravidlá. Členské štáty môžu rozšíriť práva stanovené v tejto smernici s cieľom poskytnúť vyššiu úroveň ochrany. Takáto vysoká úroveň ochrany by nemala predstavovať prekážku pre vzájomné uznávanie justičných rozhodnutí, ktoré majú tieto minimálne pravidlá uľahčovať. Úroveň ochrany by nikdy nemala byť nižšia než normy stanovené v Charte základných práv Európskej únie alebo v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako sú vykladané v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva.
- (36) Keďže cieľ tejto smernice, ktorým je ustanovenie spoločných minimálnych noriem týkajúcich sa procesných záruk pre podozrivé alebo obvinené deti v trestnom konaní, nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale z dôvodu rozsahu tohto opatrenia ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Zmluvy o Európskej únii. V súlade so zásadou proporcionality stanovenou v uvedenom článku táto smernica neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.
- (37) [V súlade s článkom 3 Protokolu (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o fungovaní Európskej únie, tieto členské štáty oznámili svoje želanie zúčastniť sa na prijatí a uplatňovaní tejto smernice] ALEBO [V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o fungovaní Európskej únie, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 tohto protokolu, sa tieto členské štáty nezúčastňujú na prijatí tejto smernice a nie sú ňou viazané ani nepodliehajú jej uplatňovaniu]²⁷.
- (38) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu (č. 22) o postavení Dánska, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o fungovaní Európskej únie, sa Dánsko nezúčastňuje na prijatí tejto smernice, nie je ňou viazané ani nepodlieha jej uplatňovaniu.
- (39) V súlade so spoločným politickým vyhlásením členských štátov a Komisie z 28. septembra 2011 k vysvetľujúcim dokumentom²⁸ sa členské štáty v odôvodnených prípadoch zaviazali pripojiť k oznámeniu o svojich transpozičných opatreniach jeden

²⁷ Konečné znenie tohto odôvodnenia v smernici bude závisieť od stanoviska Spojeného kráľovstva a Írska prijatého v súlade s ustanoveniami protokolu č. 21.

²⁸ Ú. v. EÚ C 369, 17.12.2011, s. 14.

alebo viacero dokumentov, v ktorých sa vysvetlí vzťah medzi príslušnými zložkami smernice a zodpovedajúcimi časťami vnútroštátnych nástrojov transpozície. V súvislosti s touto smernicou sa zákonodarca domnieva, že zasielanie takýchto dokumentov je odôvodnené,

PRIJALI TÚTO SMERNICU:

Článok 1

Predmet úpravy

V tejto smernici sa stanovujú minimálne pravidlá týkajúce sa určitých práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní, ktoré sú deťmi, a detí, na ktoré sa vzťahuje postup odovzdania podľa rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV²⁹ (konanie o európskom zatykači).

Článok 2

Rozsah pôsobnosti

1. Táto smernica sa uplatňuje na deti, na ktoré sa vzťahuje trestné konanie, od chvíle, kedy sa stanú podozrivými alebo obvinenými zo spáchania trestného činu, až do chvíle ukončenia trestného konania.
2. Táto smernica sa uplatňuje na deti, na ktoré sa vzťahuje konanie o európskom zatykači, od chvíle ich zatknutia vo vykonávajúcim členskom štáte.
3. Táto smernica sa uplatňuje na podozrivé alebo obvinené osoby, na ktoré sa vzťahuje trestné konanie uvedené v odseku 1, a na osoby, na ktoré sa vzťahuje konanie o európskom zatykači uvedené v odseku 2, ktoré počas týchto konaní, na začiatku ktorých boli ešte deťmi, dospeli.
4. Táto smernica sa uplatňuje aj na deti iné ako podozrivé alebo obvinené, ktoré sa počas výsluchu políciou alebo iným orgánom presadzovania práva stanú podozrivými alebo obvinenými osobami.
5. Táto smernica sa nedotýka vnútroštátnych pravidiel určujúcich vek trestnej zodpovednosti.

Článok 3

Vymedzenie pojmov

Na účely tejto smernice „dieťa“ znamená osobu mladšiu ako 18 rokov.

Článok 4

Právo detí na informácie

1. Členské štáty zabezpečia, aby boli deti bezodkladne informované o svojich právach v súlade so smernicou 2012/13/EÚ. Takisto sú informované o nasledovných právach v tom istom rozsahu ako v prípade smernice 2012/13/EÚ:
 1. právo na to, aby nositelia rodičovských práv a povinností boli informovaní, ako je stanovené v článku 5;

²⁹ Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. EÚ L 190, 18.7.2002, s. 1).

2. právo na obhajcu, ako je stanovené v článku 6;
 3. právo na individuálne posúdenie, ako je stanovené v článku 7;
 4. právo na lekársku prehliadku, ako je stanovené v článku 8;
 5. právo na slobodu a právo na osobitné zaobchádzanie v prípade pozbavenia osobnej slobody, ako je stanovené v článkoch 10 a 12;
 6. právo na ochranu súkromia, ako je stanovené v článku 14;
 7. právo na to, aby nositelia rodičovských práv a povinností mali prístup na súdne prerokovanie veci, ako je stanovené v článku 15;
 8. právo osobne sa zúčastniť na konaní pred súdom, ako je stanovené v článku 16;
 9. právo na právnu pomoc, ako je stanovené v článku 18;
2. Členské štáty zabezpečia, aby v prípade pozbavenia osobnej slobody detí obsahovalo poučenie o právach, ktoré sa im poskytuje podľa smernice 2012/13/EÚ, ich práva podľa tejto smernice.

Článok 5

Právo dieťaťa na to, aby nositeľ rodičovských práv a povinností bol informovaný

Členské štáty zabezpečia, aby nositeľ rodičovských práv a povinností vo vzťahu k dieťaťu alebo, ak by to bolo v rozpore s najlepšimi záujmami dieťaťa, iná vhodná osoba dostali informácie poskytované dieťaťu v súlade s článkom 4.

Článok 6

Právo na povinný prístup k obhajcovi

1. Členské štáty zabezpečia, aby v súlade so smernicou 2013/48/EÚ deťom počas trestného konania pomáhal obhajca. Práva na prístup k obhajcovi sa nemožno vzdať.
2. Právo na prístup k obhajcovi sa uplatňuje aj pri trestných konaniach, ktoré môžu viesť k zastaveniu trestného stíhania prokurátorom po tom, ako dieťa splnilo určité podmienky.

Článok 7

Právo na individuálne posúdenie

1. Členské štáty zabezpečia, aby boli zohľadnené osobitné potreby detí týkajúce sa ochrany, výchovy, vzdelávania a sociálnej integrácie.
2. Na tento účel sa vykoná osobitné posúdenie detí. V posúdení sa zohľadní najmä osobnosť a vyspelosť dieťaťa a ich materiálne a sociálne pomery.
3. Individuálne posúdenie sa vykoná vo vhodnej fáze konania a v každom prípade pred obžalovaním.
4. Rozsah a stupeň podrobnosti individuálneho posúdenia sa môže líšiť v závislosti od okolností prípadu, závažnosti údajného trestného činu a trestu, ktorý sa uloží, ak je

dieťa uznané za vinné zo spáchania údajného trestného činu, bez ohľadu na to, či dieťa bolo už predtým predmetom záujmu príslušných orgánov v rámci trestného konania.

5. Individuálne posúdenie sa vykoná za maximálnej účasti dieťaťa.
6. Ak sa výrazne zmenia prvky, ktoré predstavujú základ individuálneho posúdenia, členské štáty zaistia, aby sa individuálne posúdenie v priebehu trestného konania aktualizovalo.
7. Členské štáty sa môžu odchýliť od povinnosti uvedenej v odseku 1, ak nie je primerané vykonať individuálne posúdenie vzhľadom na okolnosti prípadu a na to, či dieťa bolo už predtým predmetom záujmu orgánov členského štátu v rámci trestného konania.

Článok 8

Právo na lekársku prehliadku

1. Ak je dieťa pozbavené osobnej slobody, členské štáty zabezpečia, aby dieťa malo prístup k lekárskej prehliadke s cieľom posúdiť najmä všeobecný duševný a fyzický stav dieťaťa na účely zistenia toho, či je dieťa schopné podrobiť sa výsluchu alebo iným vyšetrovacím úkonom alebo úkonom spojeným so zhromažďovaním dôkazov, či akýmkoľvek opatreniam prijatým alebo plánovaným voči dieťaťu.
2. Právo požiadať o lekársku prehliadku majú tieto osoby:
 - a) dieťa;
 - b) nositeľ rodičovských práv a povinností alebo vhodná dospelá osoba podľa článku 5;
 - c) obhajca dieťaťa.
3. Výsledok lekárskej prehliadky sa zaznamená písomne.
4. Členské štáty zabezpečia, aby sa lekárska prehliadka v prípade, že si to okolnosti vyžadujú, zopakovala.

Článok 9

Výsluch detí

1. Členské štáty zabezpečia, aby každý výsluch detí políciou alebo iným orgánom presadzovania práva alebo justičným orgánom vykonávaný pred obžalovaním bol audiovizuálne zaznamenaný, okrem prípadu, keď takéto zaznamenávanie nie je primerané vzhľadom na komplexnosť prípadu, závažnosť údajného trestného činu a potenciálny trest, ktorý môže byť uložený.
2. V každom prípade sa výsluch detí audiovizuálne zaznamenáva, ak je dieťa pozbavené osobnej slobody, a to bez ohľadu na fázu trestného konania.
3. Odsekom 1 nie je dotknutá možnosť klásť otázky na účely zistenia totožnosti dieťaťa bez takéhoto audiovizuálneho zaznamenávania.

Článok 10

Právo na slobodu

1. Členské štáty zabezpečia, aby pozbavenie osobnej slobody detí pred ich odsúdením bolo iba krajným opatrením a malo čo najkratšie primerané trvanie. Je potrebné riadne zohľadniť vek a individuálnu situáciu dieťaťa.
2. Členské štáty zabezpečia, aby každé pozbavenie osobnej slobody detí pred ich odsúdením pravidelne preskúmaval súd.

Článok 11

Alternatívne opatrenia

1. Členské štáty zabezpečia, aby v prípade splnenia podmienok na pozbavenie osobnej slobody príslušné orgány mohli prijať alternatívne opatrenia kedykoľvek je to možné.
2. Alternatívne opatrenia môžu zahŕňať:
 - a) povinnosť dieťaťa zdržiavať sa na konkrétnom mieste,
 - b) obmedzenia kontaktu s určitými osobami,
 - c) povinnosť hlásiť sa príslušným orgánom,
 - d) podrobenie sa terapeutickej liečbe alebo liečbe závislosti,
 - e) účasť na výchovných opatreniach.

Článok 12

Právo na osobitné zaobchádzanie v prípade pozbavenia osobnej slobody

1. Členské štáty zabezpečia, aby boli deti počas pozbavenia osobnej slobody umiestnené oddelene od dospelých osôb, pokiaľ sa nedospeje k záveru, že to nie je v najlepšom záujme dieťaťa. Ak dieťa pozbavené osobnej slobody dosiahne vek 18 rokov, členské štáty mu v odôvodnenom prípade umožnia zostať umiestnené oddelene počas pozbavenia osobnej slobody pri zohľadnení individuálnych okolností tejto osoby.
2. Členské štáty prijímajú počas obdobia trvania pozbavenia osobnej slobody všetky opatrenia primerané na:
 - a) zabezpečenie a zachovanie zdravotného stavu a fyzického vývoja dieťaťa,
 - b) zabezpečenie práva na výchovu a vzdelávanie dieťaťa,
 - c) zaistenie efektívneho a pravidelného výkonu práva na rodinný život vrátane udržiavania rodinných väzieb,
 - d) posilnenie vývoja dieťaťa a jeho budúcej integrácie do spoločnosti.

Článok 13

Včasné a starostlivé riešenie prípadov

1. Členské štáty zabezpečia, aby sa trestné konania, ktoré sa vzťahujú na deti, riešili ako naliehavé a s patričnou starostlivosťou.
2. Členské štáty zabezpečia, aby sa s deťmi zaobchádzalo primerane k ich veku, osobitným potrebám, vyspelosti a úrovni chápania, a aby sa bral ohľad na prípadné komunikačné ťažkosti, ktoré môžu mať.

Článok 14

Právo na ochranu súkromia

1. Členské štáty zabezpečia, aby sa trestné konania, ktoré sa vzťahujú na deti, konali s vylúčením verejnosti, okrem prípadu, keď po riadnom zvážení najlepších záujmov dieťaťa, výnimočné okolnosti neodôvodňujú odchýlenie od tohto pravidla.
2. Členské štáty zabezpečia, že príslušné orgány prijímajú v trestnom konaní primerané opatrenia na ochranu súkromia dieťaťa a členov rodiny vrátane ich mien a podobizní. Členské štáty zabezpečia, aby príslušné orgány verejne nešírili informácie, ktoré by mohli viesť k zisteniu totožnosti dieťaťa.
3. Členské štáty zabezpečia, aby záznamy uvedené v článku 9 ods. 1 neboli verejne šírené.

Článok 15

Právo nositeľa rodičovských práv a povinností na prístup na súdne prerokovanie vecí

Členské štáty zabezpečia, aby nositeľ rodičovských práv a povinností alebo iná vhodná dospelá osoba podľa článku 5 mali prístup na súdne prerokovanie vecí, ktoré sa vzťahuje na dieťa.

Článok 16

Právo detí osobne sa zúčastniť na konaní pred súdom, ktorého cieľom je posúdiť otázku ich viny

1. Členské štáty zabezpečia, aby boli deti prítomné na konaní pred súdom.
2. Členské štáty zabezpečia, aby v prípade, že deti neboli prítomné na konaní pred súdom, ktorého výsledkom bolo rozhodnutie o ich vine, mali právo na konanie, na ktorom majú právo sa zúčastniť, ktoré umožňuje nové posúdenie skutkovej podstaty veci vrátane posúdenia nových dôkazov a ktoré môže viesť k zrušeniu pôvodného rozhodnutia.

Článok 17

Konanie o európskom zatykači

1. Členské štáty zabezpečia, aby vyžiadané dieťa malo po zatknutí v rámci konania o európskom zatykači práva uvedené v článkoch 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15 a 18 vo vykonávajúcim členskom štáte.
2. Bez toho, aby bol dotknutý článok 12 rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV, vykonávajúce orgány prijímú všetky opatrenia na obmedzenie trvania pozbavenia osobnej slobody detí, na ktoré sa vzťahuje konanie o európskom zatykači.

Článok 18

Právo na právnu pomoc

Členské štáty zabezpečia, aby vnútroštátne právne predpisy týkajúce sa právnej pomoci zaručovali účinný výkon práva na prístup k obhajcovi, ako je uvedené v článku 6.

Článok 19

Odborná príprava

1. Členské štáty zabezpečia, aby justičné orgány, orgány presadzovania práva a zamestnanci zariadení na výkon trestu odňatia slobody, ktorí sa zaoberajú prípadmi týkajúcimi sa detí, boli profesionálnymi špecializujúcimi sa na oblasť trestných konaní, ktoré sa vzťahujú na deti. Absolvujú odbornú prípravu v oblasti zákonných práv detí, vhodných techník vypočúvania, detskej psychológie, komunikácie v jazyku prispôsobenom deťom a pedagogických schopností.
2. Členské štáty zabezpečia, aby takouto odbornou prípravou prešli aj obhajcovia zastupujúci deti.
3. Členské štáty prostredníctvom svojich verejných služieb alebo poskytovania finančných prostriedkov organizáciám na podporu detí podporujú iniciatívy umožňujúce, aby osoby, ktoré poskytujú služby na podporu detí alebo služby restoratívnej spravodlivosti, absolvovali primeranú odbornú prípravu na úrovni, ktorá zodpovedá miere ich kontaktu s deťmi, a dodržiavali profesionálne normy, aby sa zaistilo, že tieto služby sa budú poskytovať nestranne, s rešpektom a profesionálne.

Článok 20

Zber údajov

1. Členské štáty do [...] a každé tri roky potom zašlú Komisii údaje o tom, ako boli implementované práva stanovené v tejto smernici.
2. Takéto údaje zahŕňajú najmä počet detí, ktoré mali prístup k obhajcovi, počet vykonaných individuálnych posúdení, počet audiovizuálne zaznamenaných výsluchov a počet detí pozbavených osobnej slobody.

Článok 21

Náklady

Náklady vyplývajúce z uplatňovania článkov 7, 8 a 9 znášajú bez ohľadu na výsledok konania členské štáty.

Článok 22

Doložka zákazu zníženia úrovne ochrany

Žiadne ustanovenie tejto smernice sa nesmie vykladať ako obmedzovanie alebo odchýlka od akýchkoľvek práv a procesných záruk, ktoré sú zaručené podľa charty, Európskeho dohovoru o ľudských právach alebo iných relevantných ustanovení medzinárodného práva, najmä Dohovoru OSN o právach dieťaťa alebo práva ktoréhokoľvek členského štátu, ktorý poskytuje vyššiu úroveň ochrany.

Článok 23

Transpozícia

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do [24 mesiacov po jej uverejnení]. Bezodkladne o tom informujú Komisiu.
2. Členské štáty uvedú priamo v prijatých ustanoveniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravia členské štáty.
3. Členské štáty oznámia Komisii znenie ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prijímú v oblasti pôsobnosti tejto smernice.

Článok 24

Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Článok 25

Adresáti

Táto smernica je určená členským štátom v súlade so zmluvami.

V Bruseli

*Za Európsky parlament
predseda*

*Za Radu
predseda*